

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia, 27 października 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Ewa Jończyk
Protokolant:	sekretarz sądowy Mateusz Rutkowski

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2020 r. w Warszawie, na rozprawie

sprawy z powództwa P. C., M. C.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę ewentualnie o ustalenie

I. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) zawarta pomiędzy Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. a P. C. i M. C. w dniu 29 listopada 2006 r. jest nieważna w całości;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. ustala, że powodowie ponoszą koszty procesu w 18%, a pozwana w 82%, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 20 września 2017 r. (data stempla pocztowego) P. C. i M. C. domagali się zasądzenia od Banku (...) Spółki Akcyjnej kwoty 75 314, 15 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego – w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej /pozew – k. 2 akt/

Uzasadniając żądanie powodowie wskazywali, że postanowienia zawartej z Bankiem umowy kredytu, jak również aneksu do umowy, w oparciu o stosowany przez Kredytodawcę wzorzec umowny, nie były z nimi indywidualnie uzgodnione. Pozwana w dniu wypłaty poszczególnych transz zwaloryzowała – określoną w § 2 ust. 1 kwotę kredytu, a po zawarciu Aneksu, również kwotę wskazaną w § 1 ust. 1 Aneksu, - jednostronnie ustalonym kursem kupna CHF, na podstawie § 2 ust. 2 umowy kredytu. Wysokość poszczególnych rat kredytu – zgodnie z § 7 ust. 1 umowy kredytu ustalana była według kursu sprzedaży CHF, określonego arbitralnie przez pozwaną w tabeli kursowej, obowiązującej w dniu płatności raty kredytu. Zamiana kursów walut w trakcie okresu kredytowania miała wpływ zarówno na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz rat kapitałowo – odsetkowych. W ocenie powodów wskazane klauzule indeksacyjne stanowiły niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾k.c., które były bezskuteczne wobec powodów / uzasadnienie pozwu – 3 – 5 akt; uzasadnienie modyfikacji żądania pozwu - k. 979 - 1021 akt/.

Pismem procesowym z dnia 23 listopada 2018 r. powodowie zmodyfikowali powództwo w ten sposób, że w przypadku nieuwzględnienia żądań powodów o zasądzenie od pozwanej solidarnie kwoty objętej żądaniem zapłaty, wobec abuzywności klauzul indeksacyjnych, wnosili o ustalenie, że umowa kredytu nr (...) jest nieważna / pismo procesowe – k. 532 akt/.

Uzasadniając zmianę żądania powodowie podnosili, że zawarta umowa kredytu uprawniała kontrahenta konsumenta do działania w sposób naruszający interesy słabszej strony umowy, wskazując, że bezprzedmiotowym jest ustalenie, czy Bank rzeczywiście ustalił kurs waluty, do której kredyt jest indeksowany. Wskazywali, że umowa jest nieważna w świetle treści art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe i art. 353¹ k.c., z uwagi na to, że nie jest dopuszczalna waloryzacja umowna części kapitałowej świadczenia na podstawie art. 358¹ § 2 k.c. Powodowie podkreślali, że obowiązek zwrotu otrzymanej kwoty kredytu, stanowi normę bezwzględnie wiążącą, co wyklucza możliwość waloryzowania (indeksowania) tej kwoty na podstawie innych mierników wartości. W ocenie powodów brak jest podstaw do zastosowania w miejsce abuzywnych postanowień indeksacyjnych innego, pozostającego w mocy postanowienia umownego lub powszechnie obowiązującego przepisu prawa. Umowa po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków nie może być wykonana, z uwagi na brak możliwości określenia zasad ustalania kursu waluty, w oparciu o który winno nastąpić przeliczenie kwoty zobowiązania, co prowadzi do jej nieważności w całości /uzasadnienie modyfikacji żądania pozwu – k. 532 v. – 534 akt/.

Bank (...) S.A. w W. w odpowiedzi na pozew z dnia 13 listopada 2017 r. (data stempla pocztowego) i w dalszych pismach procesowych wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa /odpowiedź na pozew – k. 31 – 128 akt; pismo procesowe pozwanego z dnia 3 września 2020 r. - k. 1060 - 1072 akt/.

Uzasadniając stanowisko, pozwana - zakwestionowała roszczenie powodów tak co do zasady, jak i co do wysokości oraz zarówno w zakresie podstawy faktycznej, jak i podstawy prawnej powództwa. W zakresie żądania ustalenia wskazywała, że powodowie nie mają interesu prawnego w wytoczeniu powództwa w sprawie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego. Podniosła, że zawarta przez strony umowa nie była sprzeczna z jakimkolwiek imperatywnym przepisem prawa lub zasadami współżycia społecznego, a indeksacja była zgodna z wolą stron, a kredyt walutowy (udzielony w walucie obcej) został przez powodów wybrany. Pozwana podkreślała, że finalna wypłata kredytu w złotych polskich wynikała wyłącznie z tego, że taka była waluta ceny kredytu i z tego względu hipoteka została ustalona w PLN. Negowała, aby miała wpływ na kursy walut, podnosząc, że powodowie zostali poinformowani o ryzyku kursowym i wszelkich konsekwencjach tak zawartej Umowy. Ponadto, w ocenie pozwanej, zawierając umowę kredytu powodowie dokonali z Bankiem indywidualnego wyboru kredytu, spośród innych dostępnych w bankach rodzajów kredytów, w tym złotych. W jej ocenie powodowie zdecydowali się na kredyt w CHF z uwagi na atrakcyjność tego kredytu, jego opłacalność wobec kredytów w PLN, a to wobec wysokości stopy referencyjnej LIBOR. Dodatkowo – warunki umowy kredytu podlegały negocjacom nie tylko przed jej zawarciem, ale także na etapie wykonywania. Również Aneks do umowy kredytu został zawarty z inicjatywy powodów. W ocenie pozwanej ustawa antyspredowa z 2011 r. wyeliminowała nawet potencjalnie niedozwolony charakter klauzul indeksacyjnych, a orzeczenie które zostało wydane w ramach kontroli abstrakcyjnej nie przesądza automatycznie, że postanowienie zawarte w umowie z powodami jest bezskuteczne. Wskazywała, że zawarte z powodami postanowienia umowne zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Podnosiła, że sporne postanowienia nie kształtują praw i obowiązków powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami ani nie naruszają w sposób rażący sposób ich interesów. W jej ocenie kwestionowana przez powodów umowa stanowi jedno z dopuszczalnych prawnie i świadomie wybieranych przez konsumentów rozwiązań, które w zależności od koniunktury na rynkach walutowych wpływają na zmienną wysokość raty przeliczanej na walutę polską. Wskazywała, że stosowane przez nią kursy były i są nadal kursami rynkowymi, a powodowie nie są pokrzywdzeni ekonomicznie na skutek zastosowania klauzul indeksacyjnych. Kwestionowała możliwość wyeliminowania z umowy kredytu mechanizmu indeksacji w całości. Wskazywała, że z punktu widzenia zasad współżycia społecznego niedopuszczalne jest przerzucanie skutków niekorzystnych dla powodów zmian na rynku walutowym na pozwanego. Powołując się na zasadę trwałości umowy konsumenckiej, w

razie przyjęcia, że postanowienia dotyczące spreadu są abuzywne, wskazywała na możliwość dokonania przeliczenia zobowiązania w walucie obcej według średniego kursu NBP, na podstawie art. 358 § 2 k.c., w aktualnym jego brzmieniu. W jej ocenie stwierdzenie nieważności umowy kredytu byłoby sankcją całkowicie nieproporcjonalną w porównaniu do rzekomych uchybień po stronie Banku. Podnosiła, że przywróceniem równowagi pomiędzy stronami nie byłaby również sytuacja, w której umowa kredytu zostałaby uznana za kredyt złotowy oprocentowany stawką LIBOR. Pozwana wskazywała, że brak jest podstaw do uwzględnienia roszczeń powodów na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Podnosiła, że pobrane przez pozwanego środki wpłacane tytułem rat kredytu zostały zużyte, a pozwany nie jest i nie był bezpodstawnie wzbogacony. Nie uznając zasadności roszczenia pozwana podniosła jednocześnie zarzut przedawnienia roszczeń powódki za okres wcześniejszy aniżeli 3 lata liczone wstecz od dnia wniesienia pozwu, wskazując, że miesięczne raty uiszczane przez powoda stanowią świadczenia okresowe, które zgodnie z art. 118 k.c. przedawniają się z upływem wskazanego czasu /uzasadnienie odpowiedzi na pozew – k. 39 – 128 akt; uzasadnienie pisma procesowego z dnia 3 września 2020 r. - k. 1060 - 1072 akt/.

Istotny pogląd dla niniejszej sprawy przedstawił Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pismem z dnia 13 listopada 2018 r. /k. 514 – 526 akt/, jak również Rzecznik Finansowy pismem z dnia 3 kwietnia 2019 r. /k. 600 – 613 akt/.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Bank (...) S.A. prowadzi działalność, która obejmuje wykonywanie czynności bankowych, w tym udzielanie kredytów /odpis z KRS – k. 131 - 134 akt/ oraz pełni funkcję Dealera Rynku Pieniężnego /informacja NBP – k. 381 - 384 akt/.

W celu sfinansowania zakupu nieruchomości i budowy domu M. C. i P. C. zwrócili się do (...), gdzie doradca udzielił im informacji co do możliwości otrzymania kredytu walutowego, w CHF. Klienci otrzymali informację, że nie mają możliwości otrzymania kredytu w złotych polskich, z uwagi na to, że powódka wówczas nie pracowała – opiekowała się dzieckiem. W czasie rozmów związanych z zawarciem umowy powodowie byli zapewniani, że frank szwajcarski jest walutą stabilną, a jego wahania nie są znaczne, a tym samym rata nie będzie dużo wyższa. Powodom udzielono ogólnych informacji dotyczących ryzyk związanych z zawarciem umowy kredytu, dobierając ofertę kredytu w taki sposób, aby koszt kredytu był, jak najniższy. Oferta Banku (...) wydawała się klientom najbardziej korzystna /zeznania świadka M. M. – protokół z rozprawy – k. 540 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 537 akt; zeznania powódki M. C. - protokół z rozprawy - k. 772 akt, adnotacje w protokole pisemnym - k. 771 akt; zeznania powoda P. C. – protokół z rozprawy – k. 772 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 770 akt/.

W dniu 10 października 2006 r. P. C. złożył w Banku (...) S.A. zaświadczenie o zatrudnieniu i o wysokości dochodów /zaświadczenie – k. 169 akt/. Na etapie podejmowania decyzji pozytywnie zaopiniowano udzielenie kredytu w kwocie 300 000 zł, w przeliczeniu na CHF, z prowizją w wysokości 3 000 zł, ubezpieczeniem na okres przejściowy na 213 zł i kwotą hipoteki na 515 zł /podejmowanie decyzji z dnia 30 października 2006 r. – k. 170 – 174 akt/. Kolejne decyzje pozytywne podjęto w dniu 17 listopada 2006 r., wskazując parametry jego udzielenia /podejmowanie decyzji – k. 175 – 179 akt/, a następnie w dniu 20 listopada 2006 r. /podejmowanie decyzji – k. 180 – 184 akt/.

Powodowie podpisali przed zawarciem umowy kredytowej Informację dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej, z treści której wskazano, że wybierając zadłużenie w walucie obcej Kredytobiorcy korzystają z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, Kredytobiorcy są narażeni na ryzyko zmiany kursów walutowych. Pouczono ich, że występowanie ryzyka kredytowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Poddano pod rozagę zaciągnięcie kredytu długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych. W zakresie ryzyka zmiany stóp procentowych Kredytobiorcy byli informowani o tym, że

w przypadku kredytów złotych jak i walutowych, oprocentowanych w oparciu o zmienną stopę procentową, Kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych. Podano, że oprocentowanie kredytów i pożyczek hipotecznych składa się ze stałej marży Banku (...) i zmiennej stopy referencyjnej i zmienia się co kwartał. Ryzyko zmiany stóp procentowych oznacza, że w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wówczas wysokość miesięcznej raty kredytowo – odsetkowej /Informacja – k. 206 akt/. Kredytobiorcy otrzymywali informacje w tym zakresie również poprzez Umowę, Wniosek kredytowy oraz załączniki, m.in. Regulamin i Cennik, z których treścią mogli się zapoznać /zeznania świadka M. R. – protokół z rozprawy – k. 540 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 537 akt/. Klientom został przedstawiony kurs franka do złotego za okres od 11 lutego 2000 r. do 27 września 2006 r. /wykres zmian kursu franka – k. 206a. akt/.

Wniosek kredytowy został wypełniony przez pracownika (...) i podpisany przez powodów /zeznania świadka M. M. – protokół z rozprawy – k. 540 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 537 – 539 akt/. Był to formularz stosowany w Banku /bezsporne/.

W dacie zawierania umowy kredytu M. C. miała (...) lat, ukończyła studia rolnicze, nie ukończyła studiów ekonomicznych. Obecnie z wykształcenia jest księgową /zeznania powódki M. C. - protokół z rozprawy - k. 772 akt, adnotacje w protokole pisemnym - k. 771 akt/. P. C. z zawodu jest technikiem budowlanym i w dacie zawierania umowy kredytu pracował w firmie budowlanej. Wówczas miał (...) lata / zeznania powoda P. C. – protokół z rozprawy – k. 772 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 770 akt/.

Klienci zgłosili się do placówki Banku (...) w celu podpisania umowy. Nie konsultowali postanowień umowy z żadnym prawnikiem. Postanowienia umowy były ustalane przez Bank jednostronnie, a Kredytobiorcy zawierali umowę według standardowego wzorca umowy. Wzorzec umowy nie zawierał definicji spreadu /bezsporne/. Postanowienia umowy nie były z indywidualnie negocjowane /zeznania powódki M. C. – protokół z rozprawy – k. 772 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 771 akt; zeznania powoda P. C. – protokół z rozprawy – k. 772; adnotacje w protokole pisemnym – k. 769 v. – 770 v./.

W dniu 29 listopada 2006 r. P. C. i M. C. zawarli z Bankiem (...) S.A. umowę o kredyt hipoteczny nr (...) r., na podstawie której Bank udzielił im kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w umowie, a Kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego Cennika w oznaczonych terminach spłaty oraz wywiązywania się z pozostałych postanowień umowy /§ 1 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny - k. 10 akt/. Kwota kredytu została określona w Umowie na 303 000 PLN, celem budowy domu metodą gospodarczą na nieruchomości położonej w miejscowości N., przy ul. (...), nr działki (...) (kwota 300 000 PLN) oraz kosztów wliczonych w kredyt /prowizji/ w kwocie 3 000 PLN / § 2 ust. 3 i 4 umowy kredytu – k. 10 akt/. Okres kredytowania miał wynosić 420 miesięcy, przy czym okres karencji kredytu określono na 18 miesięcy licząc od dnia wypłaty kredytu lub pierwszej jego transzy / § 2 ust. 6 – k. 10 akt/. Wypłata kredytu miała nastąpić zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie, z uwzględnieniem sposobu wypłaty w transzach, na rachunek bankowy Kredytobiorcy / § 3 ust. 1 - 3 – k. 10 – 10 v. akt/. Jednocześnie, termin uruchomienia kredytu lub pierwszej transzy kredytu nie mógł być dłuższy niż 60 dni kalendarzowych od dnia sporządzenia umowy / § 3 ust. 5 umowy – k. 10 v. akt/. W celu zabezpieczenia spłaty kredytu przewidziano hipoteki kaucyjne na nieruchomości w kwocie 515 100 PLN, cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości oraz cesja praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorcy /§ 9 ust 1 pkt 1 - 3 umowy – k. 11 v. akt/. W umowie określono całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy na kwotę 243 895, 48 PLN, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania na dzień sporządzenia Umowy wynosiła 4, 02% w skali roku / § 12 ust. 1 umowy – k. 12 akt/.

Wraz z podpisaniem umowy powodowie udzielili Bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa do przystąpienia do umowy zbiorowego ubezpieczenia budynków i lokali mieszkalnych osób fizycznych, pobierania z rachunku prowadzonego w Banku środków pieniężnych z zaliczaniem ich na spłatę wymagalnych zobowiązań z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat, jak również ustanawiania blokady środków pieniężnych przeznaczonych na sfinansowanie wydatków na poczet opłat sądowych z tytułu ustanowienia hipoteki oraz pobrania środków na poczet opłat związanych z refinansowaniem kosztów ubezpieczenia /pełnomocnictwo – k. 155 akt/.

Oprocentowanie kredytów/pożyczek hipotecznych indeksowanych do waluty CHF, udzielonych po 1 października 2005 r. Bank ustalał według zmiennej stopy procentowej, na podstawie stałej marży Banku określonej w umowie kredytu/pożyczki oraz zmiennych stóp referencyjnych /Cennik Kredyt hipoteczny/pożyczka hipoteczna Banku (...) S.A. – k.153 - 154 akt/.

Integralną część umowy kredytu stanowił także Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A., w którym wprowadzono między innymi definicje pojęć /Regulamin – k. 135 - 152 akt/. Zgodnie z § 3 kredyt udzielony jest w walucie PLN oraz może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku (...) /Regulamin – k. 136 akt/.

W § 8 ust 1 Regulaminu wskazano zaś, że kredyt jest spłacany w terminie określonym w umowie kredytu poprzez obciążanie rachunku wskazanego w umowie kredytu, z zastrzeżeniem, że w przypadku, gdy termin spłaty kredytu przypada w niedzielę lub święto, obciążenie rachunku następuje w następnym dniu roboczym. Obciążenie rachunku kwotą raty spłaty nie może powodować powstania debetowego salda w wysokości przekraczającej dopuszczalne zadłużenie na rachunku. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty /§ 8 ust. 4 Regulaminu – k. 139 v. akt/.

Postanowienie zawarte w § 9 Regulaminu przewidywało, że w przypadku niespłacenia przez Kredytobiorcę w terminie raty spłaty wynikającej z umowy kredytu, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym, z zastrzeżeniem, że w przypadku przeterminowania raty odsetkowej Bank ma prawo naliczać odsetki od chwili wytoczenia o nie powództwa. Bank miał naliczać od wymagalnego kapitału odsetki według stopy określonej w aktualnym cenniku dla zadłużenia przeterminowanego z zastrzeżeniem, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału, wyrażonego w PLN Bank naliczane miały być dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych /§ 9 Regulaminu – k. 140 akt/.

W § 22 Regulaminu Bank zastrzegł sobie prawo do zmiany cennika w okresie obowiązywania umowy kredytu, jeżeli wystąpi jedna z przyczyn, w postaci m.in. zmiany parametrów rynkowych, środowiska konkurencji, przepisów prawa, w szczególności przepisów podatkowych i rachunkowych, stosowanych w sektorze bankowym, zmiany poziomu inflacji bądź innych warunków makroekonomicznych oraz zmiany zakresu lub formy świadczenia usług. Dodatkowo wskazano, że aktualny cennik dostępny jest w placówkach Banku oraz Kanałach Bankowości Elektronicznej /§ 22 Regulaminu – k. 143 v akt/.

Wartość kwoty kredytu po waloryzacji, wysokość rat kredytu oraz pozostałego do spłaty zadłużenia była uzależniona od mierników wartości, m.in. kurs kupna waluty CHF, zastosowanych przez Bank /zaświadczenie o udzieleniu kredytu hipotecznego z dnia 5 grudnia 2018 r. – k.164 - 167 akt/.

W dniu 29 listopada 2006 r. Bank wydał oświadczenie o udzieleniu kredytu (dotyczące hipoteki kaucyjnej), w którym wskazał, że hipoteka kaucyjna ma być usanowiona do kwoty 515 000 zł, na rzecz Banku, na nieruchomości położonej przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Wołominie prowadzi księgę wieczystą (nowozakładana) /oświadczenie – k. 190 akt/. W dniu 29 listopada 2006 r. Kredytobiorcy złożyli oświadczenie o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej do kwoty 515 000 zł na ww. nieruchomości /oświadczenie – k. 191 akt/.

Dyspozycja wypłaty środków z kredytu/pożyczki była składana w dniu 5 grudnia 2006 r., na kwotę 100 000 zł, ze wskazaniem proponowanej daty wypłaty na dzień 8 grudnia 2006 r. /dyspozycja – k. 185 akt/, na kwotę 150 000 zł w dniu 2 lipca 2007 r., ze wskazaniem proponowanej daty wypłaty na dzień 16 sierpnia 2007 r. /dyspozycja wypłaty – k. 186 akt/.

W dniu 16 czerwca 2008 r. P. C. i M. C. złożyli wniosek o zmianę warunków umowy kredytu, wnosząc o jego podwyższenie o kwotę 120 000 zł, jako walutę kredytu wskazując CHF, celem wykończenia i modernizacji domu /wniosek – k. 161 – 162 akt/, przedkładając zaświadczenia o zatrudnieniu i wysokości zarobków /zaświadczenia – k. 167 – 168 akt/. Wstępnie dokonując oceny zdolności kredytowej klienta, w dniu 3 lipca 2008 r. ustalono, że P. C. posiada zdolność kredytową /wstępna ocena zdolności kredytowej P. C. – k. 164 akt/.

W dniu 27 sierpnia 2008 r. strony zawarły Aneks nr 1/2008 do Umowy o kredyt hipoteczny nr(...) sporządzonej w dniu 29 listopada 2006 r., na podstawie którego kwota kredytu została powiększona o 120 000 zł do kwoty 423 000 PLN, co miało stanowić równowartość sumy CHF, zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Banku(...) z daty uruchomienia kredytu / § 1 ust. 1 Aneksu – k. 13 akt/.

W czasie zawierania przedmiotowego Aneksu obowiązywał (...)w Banku (...) S.A. w W. stanowiący załącznik Nr 8 do zarządzenia z dnia 28 lutego 2007 r. /k. 470 – 487 akt/. O kolejnych zmianach Regulaminu klienta byli informowani listem poleconym /zeznania świadka M. S. – protokół z rozprawy – k. 540 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 539 akt/.

Dyspozycja wypłaty środków z powyższego Aneksu, na kwotę 50 000 zł, została złożona w dniu 9 kwietnia 2008 r., ze wskazaniem proponowanej daty wypłaty na dzień 21 kwietnia 2008 r. /dyspozycja wypłaty środków z kredytu/pożyczki – k. 187 akt/, kolejna na kwotę 84 000 zł została złożona w dniu 28 sierpnia 2008 r., ze wskazaniem proponowanej daty wypłaty na dzień 4 września 2008 r. na kwotę 84 000 zł, ostatnia, na kwotę 36 000 zł została złożona w dniu 23 października 2008 r., ze wskazaniem terminu proponowanej wypłaty w dniu 28 października 2008 r. /dyspozycje wypłat – k. 188 – 189 akt/.

Bank księgował ten kredyt jako walutowy w księgach rachunkowych / zeznania świadka J. C. (1) – protokół z rozprawy – k. 594 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 591 akt/. Sposób oprocentowania tych kredytów również został ustalony, jak dla kredytów walutowych / tamże/. W konsekwencji powstania tego rodzaju aktywów w CHF, Bank częściowo zabezpieczał otwartą pozycję walutową powstałą na skutek udzielania kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego przez pożyczki, a przede wszystkim przez zakup franka na rynku międzybankowym, poprzez kilkuletnie transakcje CIRS. Po ustalonym okresie następował zwrot kapitałów, a w międzyczasie następowała wymiana strumieniami odsetkowymi, gdzie dla pozwanego odsetki ustalano według stawki referencyjnej LIBOR, zaś dla jego kontrahenta według stawki WIBOR - w tej walucie Bank bowiem miał niewiele depozytów. Oprócz tego były także transakcje FX SWAP- zawierane na zwykle trzymiesięczne okresy. Transakcje te nie były przyporządkowane do danej umowy kredytu, służyły zabezpieczeniu ogólnych potrzeb płynnościowych Banku / zeznania świadka J. C. (1)– protokół z rozprawy – k. 594 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 591 akt/. Bank nie oferował instrumentów zabezpieczających kredytobiorcę przed ryzykiem walutowym, a jego pracownicy nie informowali klientów o konieczności zawarcia umów ograniczających ich ryzyko walutowe / bezsporne/.

Tabela kursów walut w każdym dniu była tworzona przez Bank w sposób podobny jak przez NBP, który przez wiele lat kurs średni wyliczał w oparciu o kursy walut z kilku wiodących banków, a obecnie również wylicza go w oparciu o jedną z platform rejestrujących transakcje międzybankowe. Kurs Banku nie był powiązany z kursem NBP. Spread w zakresie transakcji międzybankowych był niższy, niż w obrocie detalicznym i na tym zarabiał Bank. Zakup franka na rynku międzybankowym przez Bank nie był przyporządkowany do konkretnej umowy kredytu; miał zaspokoić ogólne potrzeby płynnościowe Banku, który uzyskiwał przychód z tytułu wymiany walutowej. Przy wypłacie kredytu nie korzystano z waluty CHF, która służyła jedynie jako zabezpieczenie Banku przed ryzykiem walutowym. Klienci Banku nie byli informowani o sposobie tworzenia tabel walutowych / zeznania świadka K. M. - protokół rozprawy – k. 594 akt; adnotacje w protokole pisemnym - k. 592 akt/.

Powodowie dokonywali spłat przedmiotowego kredytu co do zasady w złotych polskich. Do września 2017 r. dokonali spłaty kredytu w wysokości 236 448, 25 zł, przy czym z tytułu kapitału w kwocie 154 353, 16 zł, a z tytułu odsetek – 82 095, 09 zł /zestawienie transakcji od dnia 8 grudnia 2006 r. do dnia 20 października 2017 r. – k. 182 – 197 akt; wyciąg łączny – k. 198 – 205 akt, opinia biegłego sądowego R. D. – k. 712 – 719 akt/.

Budowa domu została zakończona w 2008 r. Odbiór budynku nastąpił w 2009 r. W trakcie trwania budowy powodowie korzystali z pomocy finansowej rodziców. Na nieruchomości powodowie nie prowadzą działalności gospodarczej; mieszkają tam razem z dziećmi /zeznania powódki M. C. – protokół z rozprawy – k. 772 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 771, potwierdzające i uzupełniające wyjaśnienia złożone w trybie informacyjnym – protokół rozprawy 00:07:14 – 00:20:58 – k. 540 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 535 – 536 akt; zeznania powoda P. C. – protokół z rozprawy – k. 772 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 770; potwierdzające i uzupełniające zeznania złożone w trybie informacyjnym – k. 536 akt/.

Powodowie obecnie negatywnie oceniają sposób, w jaki jej przedstawiono umowę kredytową. Z uwagi na rosnące raty kredytowe i saldo kredytu w przeliczeniu na PLN są rozczarowani brakiem właściwego udzielenia im informacji co do skutków zawarcia umowy kredytu indeksowanego do CHF, zwłaszcza, że pomimo długoletniej spłaty kredytu jego saldo w złotych polskich jest wysokie. Nie są w stanie uzyskać jakiegokolwiek kredytu, nawet na przedmioty codziennego użytku, z uwagi na obciążenie kredytowe wynikające ze spornej umowy /zeznania powoda P. C. – k. 772 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 770 akt/.

Powyższe ustalenia zostały oparte na podstawie powołanych dowodów, którym Sąd dał wiarę.

Jako wiarygodne Sąd ocenił dowody z dokumentów, których prawdziwość i autentyczność nie budziła wątpliwości, a ponadto nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Sąd oparł się także na dokumentach złożonych w kserokopiach, albowiem żadna ze stron nie podniosła zarzutu co do ich niezgodności z oryginałem. Jako, że przedłożone przez strony inne środki dowodowe korespondowały z dowodami, które zostały obdarzone wiarą, Sąd oparł na nich ustalenia stanu faktycznego.

W ocenie Sądu, brak jest podstaw do nadawania waloru dowodowego uwagom Sądu Najwyższego do projektu ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umowy kredytu i pożyczki /k. 389 akt/, tym niemniej, Sąd wziął ją pod uwagę dokonując wykładni norm prawa w procesie subsumcji prawnej. Tożsamy walor miały również złożone przez strony orzeczenia Sądów wydane w sprawach kredytów walutowych, jak również artykuł przedstawiający stanowisko doktryny /k. 747 – 751 akt/.

Jako niemające znaczenia dla ustalenia stanu faktycznego, a stanowiące poparcie argumentacji prawnej stron Sąd ocenił raport dotyczący spreadów z września 2009 r. / k. 233 – 275 akt/, ekspertyzę dotyczącą walutowych kredytów hipotecznych indeksowanych do kursu CHF/PLN z dnia 6 maja 2015 r. / k. 276 – 298 akt/, opinię Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu z 2013 roku / k. 297 – 299 akt/ i stanowisko (...) Banków (...) do Opinii Rzecznika / k. 408 – 416 v. akt/.

Sąd wziął pod uwagę dokonując oceny charakteru kredytu udzielonego powódce opinię na temat sposobu ustalania rynkowego kursu walutowego Prof. dra hab. K. J. /k. 299 – 296 akt/, opinię prawną w sprawie w sprawie konsekwencji uznania za niedozwolone postanowień umów kredytowych, przewidujących zastosowanie kursu CHF z tabeli banku do przeliczania wypłaconego kredytobiorcy kapitału kredytu prof. UW dra hab. M. K. z 21 października 2016 r. /k. 405 - 407 akt/.

Sąd ostatecznie uznał za nieprzydatne dla rozstrzygnięcia wydruki z artykułów prasowych /k. 207 – 216 akt; k. 417 – 419 akt/.

Ustalenia dotyczące okoliczności związanych z zawarciem i wykonywaniem umowy kredytu, Sąd oparł na osobowych źródłach dowodowych, w zakresie, w jakim obdarzył je atrybutem wiary.

Niewiele wniosły do sprawy zeznania świadka M. R. /protokół z rozprawy – k. 540 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 536 akt/, która przyznała, że nie zna powodów. W zeznaniach tych świadek przedstawiła standardową procedurę zawierania umowy kredytu hipotecznego z klientami, motywy zawierania umów kredytu indeksowanego do CHF. Sąd uznał, że zeznania omawianego świadka, w tym zakresie są spójne i logiczne, i z tego względu obdarzył je

wiarą. W tożsamy sposób Sąd ocenił zeznania świadka M. S. /protokół z rozprawy – k. 540 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 539 akt/, który wskazał przyczyny zmiany Regulaminu, po dacie wejścia w życie ustawy atyspreadowej. Sąd dał wiarę zeznaniom świadka, który wskazał, że o zmianie przedmiotowego regulaminu informowano klientów, poprzez przesyłanie im pism wraz z wyciągiem z rachunków listownie, albowiem okoliczności tej nie zaprzeczyli powodowie.

Jako wiarygodne Sąd ocenił zeznania świadka M. M. /protokół z rozprawy – k. 540 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 537 akt/, który przedstawił kryteria doboru umowy kredytu przez konsumentów, jak również omówił procedurę zawierania umowy kredytu z konsumentami. Podał, że klientom było generalnie przedstawiane ryzyko walutowe, niemniej jednak doradcy nie mieli świadomości skali wskazanego ryzyka. Wskazał, że ryzyko to stało mu się znane dopiero wówczas, gdy sam zawarł umowę kredytu walutowego. Wobec tego, że składając zeznania świadek nie pomijał okoliczności dla niego niekorzystnych, co do niewyjaśnienia szczegółowego klientom ryzyk związanych z zawarciem umowy kredytu Sąd uznał, że wiarygodność przedmiotowych zeznań wynikała nie tylko z tego, że były one spójne i logiczne, ale również obiektywne.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom świadka J. C. (1) /protokół z rozprawy – k. 594 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 590 – 592 akt/, albowiem ich treść była wewnątrznie logicznie spójna. Niewątpliwie, świadek zatrudniony w dziale banku odpowiedzialnym za transakcje międzybankowe posiadał wiedzę w zakresie faktów, co do których zeznawał. Odnosząc się do aspektów ekonomicznych kredytów indeksowanych świadek wskazywał, że były one ujmowane przez Bank jako kredyty walutowe. Prawdliwość takiego sposobu księgowania była potwierdzana w raportach rocznych Banku /vide raport za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2013 r. – k. 301 – 336 akt, raport za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2014 r. – k. 337 – 369 akt/ oraz opiniach niezależnego biegłego rewidenta z Pwc /k. 370 – 374 v. akt/, przy czym okoliczność ta nie miała wpływu na prawną ocenę charakteru prawnego spornej umowy kredytu (co do chaosu pojęciowego dotyczącego kredytów walutowych, indeksowanych i denominowanych zob. Kredyty Walutowe, Węzłowe zagadnienia, Studia i Analizy Sądu Najwyższego, A. Grebieniow, K. Osajda, Tom VII, Warszawa 2019, s. 14 – 17).

W tożsamy sposób Sąd ocenił zeznania świadka K. M. /protokół rozprawy – k. 594 akt; adnotacje w protokole pisemnym – k. 592 akt/, albowiem treść tych zeznań w jasny i spójny sposób przedstawiała zasady zarządzania ryzykiem walutowym Banku, jak również zasady tworzenia tabel kursowych.

Jako wiarygodne w całości Sąd ocenił zeznania powódki M. C. i powoda P. C., albowiem ich treść była spójna, logiczna, a nadto w pełni korespondowała z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Powodowie, w sposób chronologiczny opisali procedurę związaną z zawarciem umowy kredytowej, jak również przedstawili konsekwencje zawarcia umowy kredytu indeksowanego do CHF, zawód związany z jej zawarciem, a przede wszystkim niepewność, co do tego, do jakiej wysokości może zwiększyć się zarówno saldo kredytu, jak i raty.

Jako pełną Sąd ocenił opinię biegłego sądowego ds. rachunkowości R. D. /k. 712 – 719 akt/, który w sposób fachowy i rzetelny przedstawił sposób wyliczeń, adekwatny do zleconej jej tezy dowodowej. W sporządzonej opinii, za pomocą tabel, biegły przedstawił sposób dokonanych wyliczeń, zgodnych z zasadami rachunkowości. Opinia ta została jedynie w części oceniona jako przydatna dla rozstrzygnięcia w świetle poniższych zważeń prawnych.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo ewentualne jako zasadne, zasługiwało na uwzględnienie w całości, oddaleniu podlegało natomiast żądanie główne.

Nie ulega wątpliwości, że strona pozwana posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu zarówno przepisów Kodeksu cywilnego, jak i ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. W rozumieniu ww. przepisów powodowie byli i są konsumentami. W myśl art. 22¹ k.c., za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Umowa o kredyt

hipoteczny nie została przez powodów zawarta w związku z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą czy też zawodową, a środki uzyskane z tego tytułu posłużyły na zakup nieruchomości przeznaczonej na cele mieszkaniowe.

W niniejszej sprawie spór koncentrował się wokół tego, czy zawarta przez strony umowa kredytu jest ważna w świetle treści art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, zgodnie z którym przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Ust. 2 ww. przepisu wskazuje, że umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy; kwotę i walutę kredytu; cel, na który kredyt został udzielony; zasady i termin spłaty kredytu; w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu; czy też warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy. Tym samym, należy uznać, że kwota i waluta kredytu są jednymi z essentialia negotii umowy kredytu co powoduje, że w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości muszą zostać określone przez strony umowy.

Dokonując analizy treści zawartej przez strony umowy należy przede wszystkim odnieść się do wyżej cyt. regulacji, z której wynika, że umowa kredytu powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

Zawarta pomiędzy stronami umowa o kredyt hipoteczny wypełniała dyspozycję art. 69 ust. 1 i 2 ww. ustawy. Z ich treści wynikało bowiem wprost, że pozwany Bank zobowiązuje się oddać powodce, jako Kredytobiorcy, na czas oznaczony kwotę środków pieniężnych, z przeznaczeniem na ustalony cel.

Z literalnego brzmienia umowy wynikało, że walutą kredytu było PLN (kwota 303 000 PLN podwyższona następnie Aneksem do umowy do kwoty 423 000 PLN), a ze sformułowania zawartego w § 2 ust. 2 in fine o treści: „(...) przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo - odsetkowej”. Zmiany kursów walut mogły mieć zatem wpływ jedynie na wysokość kredytu zaciągniętego w PLN, ponieważ zmiana kursu waluty franka szwajcarskiego nie mogła mieć wpływu na wysokość zobowiązania kredytobiorcy wyrażonego po indeksacji w CHF.

Waluta polska wskazana jest również w zabezpieczeniach kredytowych, w tym w umowach ubezpieczenia oraz w treści postanowień umownych dotyczących hipoteki kaucyjnej oraz oświadczeniu o jej ustanowieniu. W treści § 2 Regulaminu, w punkcie 19 wskazano, że przez kredyt w walucie obcej należy rozumieć kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku. Przepis § 3 ust. 1 Regulaminu stanowił zaś, że kredyt udzielony jest w PLN i może na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych być indeksowany jedynie kursem waluty obcej (ust. 2).

Indeksacja była zatem jedynie mechanizmem przeliczeniowym (waloryzacyjnym), a zastosowanie tej klauzuli nie było równoznaczne z udzieleniem kredytu w walucie obcej / por. szerzej Kredyty walutowe, op.cit. str. 15 – 16). Zastosowany w § 2 ust. 2 Umowy o kredyt hipoteczny, mechanizm indeksacji nie zmieniał wyrażonej w PLN kwoty i waluty kredytu, ale stanowił jedynie klauzulę przeliczeniową na mocy której strony ustaliły, że w dniu uruchomienia kredytu, a zatem w chwili wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu, która miała zostać dokonana w złotych polskich, zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej zostanie przeliczone na walutę obcą, tj. CHF i wówczas Kredytobiorca będzie zobowiązany do dokonania spłaty kredytu w wysokości wynikającej z tak dokonanego przeliczenia i w ratach ustalonych w CHF.

W ocenie Sądu wprowadzenie do umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo Bankowe.

W tym względzie Sąd podzielił stanowisko wyrażane w orzecznictwie, że jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, to jest dopuszczalne, zgodnie z art. 358 k.c., aby wypłata i spłata kredytu następowała w walucie polskiej albo w tej walucie, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności (dopuszczalność zastosowania klauzuli indeksacyjnej lub denominacyjnej nie został zakwestionowany w orzecznictwie por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14 i z dnia 29 października 2019 r. IV CSK 309/18).

Godzi się zauważyć, że korzystając z zasady swobody umów wyrażonej art. 353¹ k.c., strony umów kredytu mogły zawrzeć w ich treści postanowienia różnicujące walutę kredytu w zakresie zobowiązania Banku wypłacającego kredyt i walutę zobowiązania Kredytobiorcy – walutę kredytu do spłaty. W dacie zawarcia spornych umów treść art. 69 ustawy Prawo bankowe nie kreowała bezwzględnie obowiązującej normy prawnej z której wynikałoby, że w zakresie waluty wypłaty i spłaty kredytu, waluta kredytu winna być tożsama. Zgodnie z treścią art. 358¹ § 2 k.c., strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Takim miernikiem wartości może być również waluta obca, w oparciu o którą nastąpi przeliczenie zobowiązania jednej ze stron umowy (zob. wyrok Sądu Apelacyjny w Warszawie z dnia 05 października 2014 roku, VI ACa 1721/13, LEX 1567108 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 roku, I CSK 313/12, Legalis 701204).

Za nieuzasadnione uznać należy stanowisko Banku, że walutą kredytu od samego początku był frank szwajcarski. Przy przyjęciu zasadności tego poglądu należałoby uznać, że umowy te w oczywisty sposób są sprzeczne z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe, albowiem w umowie nie wskazano precyzyjnie kwoty kredytu w CHF. Kwota ta została natomiast określona w PLN. Niewskazanie kwoty kredytu umowę zawartą z powodami, z uwagi na brak jednego z istotnych elementów umowy, należałoby uznać za nieważną, w świetle powołanego przepisu art. 69 ustawy Prawo bankowe i art. 58 § 1 k.c.

W ocenie Sądu, kredyt indeksowany do CHF nie może być traktowany jako instrument finansowy, a tym samym nie podlega on regulacjom dyrektywy MIFID. Stanowisko to znajduje oparcie w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03 grudnia 2015 roku w sprawie C -312/14 (R. J. – Węgry) – (...) Bank (...)/M. L., M. L.), w którym wskazano, że art. 4 ust. 1 pkt 2 dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 roku w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 93/22/EWG (MIFID). W rozumieniu tego przepisu nie stanowią usługi lub działalności inwestycyjnej niektóre transakcje wymiany dokonywane przez instytucję kredytową na podstawie postanowień umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, które polegają na określeniu kwoty kredytu na podstawie kursu kupna waluty, mającego zastosowanie przy uruchomieniu środków oraz ustaleniu wysokości rat na podstawie kursu sprzedaży ww. waluty, a mającego zastosowanie przy obliczaniu każdej raty. Zdaniem Sądu, teza ta ma również zastosowanie do umów kredytu indeksowanych do CHF (zarówno bowiem w odniesieniu do kredytu indeksowanego, jak i denominowanego posłużenie się walutą obcą służyło jedynie zastosowaniu miernika do przeliczenia wartości zobowiązania, a nie spełnieniu świadczeń w tej walucie).

Należy podkreślić, że stroną transakcji CIRS i SWAP, którymi Bank zabezpieczał swoją otwartą pozycję walutową, nie byli Kredytobiorcy. Tym samym, nie stanowiły one elementu umowy kredytowej, ale sposób zapewnienia płynności finansowej Banku i dodatkowego finansowania jego działalności. Zawarcie tego rodzaju umów z podmiotami trzecimi jest dopuszczalne w świetle treści art. 92d ustawy Prawo bankowe, zwłaszcza, że nie miały one niekorzystnego wpływu na treść stosunku prawnego łączącego strony kredytu. Omawiane transakcje miały wyłącznie na celu zmniejszenie ryzyka pozwanego związanego z tą czynnością bankową i wiązały się z konieczności dostosowania waluty zobowiązania Kredytobiorcy do przyjętego przez strony oprocentowania, ustalanego według wskaźnika – stawki referencyjnej właściwej dla kredytów w CHF, tj. LIBOR 3 M CHF. Tym samym, na skutek zawarcia umowy kredytowej, Bank

następczo zawierał transakcje typu CIRS czy SWAP, których stroną nie byli Kredytobiorcy. Celem tych umów było zabezpieczenie Banku przed ryzykiem walutowym i ryzykiem niedopasowania stóp procentowych.

Analizując treść umowy zawartej przez strony należy przede wszystkim odnieść się do wyżej cyt. regulacji art. 69 ustawy Prawo bankowe, z której wynika, że umowa kredytu powinna określać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

Z literalnego brzemienia umowy kredytu wynikało, że kwota udzielonego kredytu wynosiła 303 000 PLN, a jej wysokość została podwyższona na podstawie aneksu do kwoty 423 000 PLN przy czym kredyt ten był indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysyłał do Kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN, zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu / vide § 2 Umowy kredytowej – k. 10 akt/. Spłata zadłużenia z tytułu kredytu i rat odsetkowych miała następować w CHF z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. / vide § 7 ust. 1 Umowy kredytowej – k. 11 akt/.

Pomimo zawarcia w umowie klauzul indeksacyjnych powodom przedstawiono jedynie ogólną informację o ryzyku walutowym, a postanowienia umowne dotyczące mechanizmu waloryzacji nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i transparentny dla konsumentów. Niewątpliwym natomiast jest, że zawierając umowę o kredyt hipoteczny, posłużono się wzorcem, ustalonym przez Bank.

Jak wskazuje art. 385 § 2 zd. 1 k.c., wzorzec umowy powinien być sformułowany w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Każde postanowienia niejednoznaczne tłumaczy się bowiem na korzyść konsumenta. W świetle art. 385¹ k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to jednak postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1 cyt. przepisu). Jeżeli więc postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony związane są umową w pozostałym zakresie (§ 2 art. 385¹ k.c.). Za niezgodnione indywidualnie należy zaś uznać te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3 art. 385¹ k.c.).

Powołany wyżej przepis art. 385¹ § 1 k.c. jednoznacznie wskazuje, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Uznanie konkretnej klauzuli umownej za postanowienie niedozwolone wymaga stwierdzenia łącznego wystąpienia wszystkich wymienionych w nim przesłanek. Analizowane postanowienie umowy zawartej z konsumentem (lub wzorca umownego) nie może być więc postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron, uzgodnionym indywidualnie oraz musi kształtować prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

W judykaturze przyjmuje, że ocena postanowień umowy powinna być dokonywana według zasad przewidzianych w art. 385¹ k.c., a zatem według stanu z chwili jej zawarcia oraz w okolicznościach jej zawarcia, przy uwzględnieniu pozostających z nią w związku umów, stosownie do art. 385² k.c. oraz art. 4 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 05 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L z 21 kwietnia 1993 r., dalej: „Dyrektywa 93/13”). Tym samym dla kontroli incydentalnej wzorca nie ma znaczenia sposób

wykonywania umowy, czy też zmiana warunków ekonomicznych działania pozwanego Banku, np. w sytuacji kryzysu na rynkach pieniężnych i finansowych, konieczność zachowania płynności i rentowności Banku, jako związanych z wykonywaniem umowy, a nie z procesem formułowania wzorca i zawarcia umowy. Ustalenie podstaw abuzywności nie może bowiem nastąpić dopiero w oparciu o rezultaty ich stosowania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2019 roku, Monitor Prawa Bankowego 2019 z. 11, s. 410).

Sąd stoi na stanowisku, że dla oceny abuzywności postanowień umowy bez znaczenia pozostawał sposób wykonania przez pozwanego umowy kredytu oraz zastosowany przez niego kurs CHF dla przeliczeń wynikających z umowy, w tym dla określenia kwoty kredytu jak i wysokości spłat rat w złotych oraz prowizji. To, czy kurs ten był kursem rynkowym nie miał wpływu na treść rozstrzygnięcia, albowiem relewantną dla oceny abuzywności klauzul i ważności umowy datą jest dzień zawarcia umowy.

Możliwość oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. nie zmieniał również fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), którą zmieniono m.in. art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe (aktualnie t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 128), poprzez dodanie w ust. 2 po pkt 4 - pkt 4a, zobowiązującego do zamieszczenia szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty lub spłaty kredytu w umowie o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska. W przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zastosowanie znajduje art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b ustawy, o której mowa w art. 1, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie, Bank bezpłatnie dokonuje stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku nowelizacja Prawa bankowego w zakresie istniejących już stosunków prawnych przyznała kredytobiorcy jedynie dodatkowe uprawnienie do spłaty rat kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej, bezpośrednio w tej walucie. Tym samym, kredytobiorca mógł dokonać wyboru formy spłaty, np. w złotych polskich, co oznacza konieczność zamieszczenia w umowie kredytowej, zgodnie z wymaganiami art. 69 ust. 2 pkt 4a, szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczana jest w szczególności kwota kredytu, jego transz i rat oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2014 roku, I CSK 607/13, LEX nr 1622296). W efekcie, z przepisów ustawy nowelizującej art. 69 ustawy Prawo bankowe nie można wywodzić dalej idących skutków, w tym skutków w postaci sanacji postanowień umów zawartych przed dniem jej wejścia w życie i ewentualnego wyłączenia ich spod oceny przez pryzmat art. 385¹ k.c.

Pozwany, mimo spoczywania na nim ciężaru dowodzenia, nie wykazał w przedmiotowej sprawie, zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c., aby analizowane postanowienia umowy były postanowieniami uzgodnionymi z powodami indywidualnie.

O indywidualnie uzgodnionym postanowieniu można mówić wówczas, gdy dana klauzula umowna powstała poprzez wspólne uzgodnienie jego treści przez konsumenta, jak i przedsiębiorcę. Zgodnie z art. art. 385¹ § 1 k.c., postanowieniem indywidualnie uzgodnionym nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować - jest nim takie postanowienie, które w rzeczywistości powstało na skutek indywidualnych uzgodnień. W dodatku, za nieuzgodnione indywidualnie uważa się te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, zwłaszcza, jeżeli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Jak wskazał sam pozwany - co także potwierdziły zeznania pracowników banku i samych powodów - możliwość negocjacji warunków umowy była jedynie hipotetyczna. Możliwość wyboru spłaty zadłużenia w walucie obcej, z której powodowie mogli zrezygnować, nie można uznać za tożsamą ze świadomą zgodą na podjęcie wszelkich ryzyk związanych ze spłatą kredytu indeksowanego. Z zeznań świadków nie wynikało, aby powodom przedstawiono

wszelkie konsekwencje wynikające z wyboru określonego rachunku bankowego. W efekcie, nie można uznać, że powodowie wyrazili świadomą zgodę, przyjmując na siebie ryzyko zmian kursowych. Nie jest bowiem wystarczające poinformowanie konsumentów, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponoszą kredytobiorcy oraz odebranie od nich oświadczeń, o standardowej treści, że zostali oni poinformowani o ponoszeniu ryzyka zmiany kursu waluty oraz przyjęli do wiadomości i akceptują to ryzyko. Przedkontraktowy obowiązek informacyjny banku wiąże się z obowiązkiem wskazania konsumentowi, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej aniżeli postawionej mu do dyspozycji przez bank, mimo dokonywania regularnych spłat (tak: Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, LEX nr 2744159).

Ustalone zasady przeliczania wartości kredytu w oparciu o klauzulę indeksacyjną wymagają oceny, czy nie jest to postanowienie określające główny przedmiot umowy, w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. W tym celu należy dokonać analizy treści art. 69 Prawo Bankowe z treścią umowy stron, w której Bank ustalił kwotę udzielonego kredytu w PLN, a Kredytobiorca zobowiązał się do korzystania z kwoty wypłaconej w walucie PLN indeksowanej do CHF i zwrotu wykorzystanej sumy wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty.

Pojęcie „postanowień określających główne świadczenia stron”, którego ustawodawca użył w art. 385¹ § 1 k.c., mogło budzić kontrowersje z uwagi na wysuwane zapatrywania co do braku przesądzającego znaczenia, czy wspomniane świadczenia mogą być kwalifikowane jako postanowienia istotne (*essentialia negotii*) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 roku, I CSK 313/12). Pojęcie to należy bowiem interpretować wąsko, w nawiązaniu do kluczowych przedmiotowo elementów umowy. Przemawia za tym treść przepisu nie odnoszących się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08 czerwca 2004 roku, I CK 635/03, LEX nr 846537). Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wydanym na gruncie art. 4 ust 2 Dyrektywy 93/13 orzeczeniu z dnia 30 kwietnia 2014 roku o sygn. C 26/13 (orzeczenie wstępne w sprawie *Á. K. i H. R. v. (...)*): „Za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę.”

Zdaniem Sądu, ww. umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., ponieważ nie określa w sposób bezpośredni świadczenia głównego, wprowadzając jednocześnie umowny reżim jego przeliczenia. Postanowienia bankowego wzorca umownego, które zawiera uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez Kredytobiorców kredytu do waluty obcej, tj. klauzula tzw. spreadu walutowego, w rozumieniu ww. przepisu Kodeksu cywilnego nie formułują głównych świadczeń stron. Tym samym, nie sposób jest przyjąć, że ww. postanowienia są postanowieniami o charakterze przedmiotowo - istotnym, a zatem mogą zostać objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego.

Kategoria warunków umownych mieszczących się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (Dz.Urz.U.E.L z 1993 r., Nr 95, str. 29), obejmuje warunki określające świadczenia podstawowe w ramach danej umowy, które też z tego względu ją charakteryzują (zob. wyroki: z dnia 03 czerwca 2010 roku, (...), C#484/08, pkt 34; z dnia 23 kwietnia 2015 r., (...), C#96/14, pkt 33). Warunki wykazujące zaś charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, w rozumieniu tego przepisu nie mogą być za to objęte pojęciem „głównego przedmiotu umowy” (zob. wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 roku, (...) i (...), C#26/13, pkt 50; z dnia 23 kwietnia 2015 roku, (...), C#96/14, pkt 33).

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury umowna klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. (wprowadzonej w oparciu o regulację art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13). Taka klauzula nie określa bowiem bezpośrednio świadczenia głównego, ale wprowadza jedynie umowny reżim jego przeliczenia. Postanowienia bankowego wzorca umownego, które zawiera uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez Kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzula tzw. spreadu walutowego), w rozumieniu ww. przepisu Kodeksu cywilnego nie dotyczą głównych świadczeń stron. W efekcie, klauzule indeksacyjne w umowach

nie są postanowieniami o charakterze przedmiotowo istotnym - mogą być więc objęte kontrolą zgodności z zasadami obrotu konsumenckiego. Postanowienie umowy kredytu, zawierające uprawnienie Banku do przeliczenia sumy wykorzystanego przez Kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (tzw. klauzula spreadu walutowego) nie dotyczy świadczeń głównych stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14, OSNC 2016 nr 11, poz. 134).

Zdaniem Sądu, klauzulę indeksacyjną zawartą w § 2 ust. 2 umów kredytu i w postanowieniach Regulaminu wraz z postanowieniem ustalającym kurs waluty, mającym mieć zastosowanie przy realizacji tego mechanizmu uznać należało za określającą główny przedmiot umów, podstawowe świadczenie w ramach zawartych umów, charakteryzujące je i służące określeniu wysokości zobowiązania Kredytobiorcy w powiązaniu z zasadami ustalania oprocentowania, w tym w powiązaniu ze stawką LIBOR 3M, co wynikało wprost z postanowień Regulaminu dla kredytów w CHF. Sąd, analizując treść umowy kredytu uznał, że klauzula ryzyka walutowego określała główny przedmiot umowy poprzez postanowienie dotyczące kursu waluty dla przeliczenia kwoty kredytu na CHF.

Jednocześnie, Sąd stwierdził, że analizowane postanowienie umowne było sformułowane w sposób niejednoznaczny. Odwoływało się ono do nieweryfikowalnego w dacie zawarcia umowy, arbitralnie ustalanego przez Bank kursu waluty, bez określenia precyzyjnego działania mechanizmu jej wymiany. W efekcie saldo kredytu, jak i kwota spłaty poszczególnych rat kredytowych, przy przyjęciu ustalonego arbitralnie przez Bank kursu, nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, a tym samym – uniemożliwiały ustalenie zakresu świadczeń, do których spełnienia byli obowiązani Kredytobiorcy.

W zakresie postanowienia umownego zawartego w § 7 ust. 1 umów kredytu, dotyczącego wskazania kursu waluty do przeliczenia spłat dokonywanych w złotówkach na CHF, Sąd stwierdził, że miało ono znaczenie poboczne, a zatem nie dotyczyło głównego przedmiotu umowy. W efekcie, możliwe było badanie tego postanowienia pod kątem jego abuzywności. Zgodnie bowiem z łączącą strony umową, zobowiązanie Kredytobiorców miało być wyrażone w walucie frank szwajcarski po dokonaniu przeliczenia, w chwili wypłaty kredytu. Kredytobiorcy jedynie technicznie dokonywali spłaty rat wyrażonych w CHF, poprzez wpłaty określonych w złotych polskich sum pieniężnych, które następnie były przeliczane przez Bank na CHF według ustalanego przez niego kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych.

W ocenie Sądu analizowane postanowienie nie spełniało także wymogu jednoznaczności, co do warunków z niej wypływających dla konsumentów. Konsumenti nie byli bowiem w stanie oszacować konsekwencji ekonomicznych przyjętego na siebie zobowiązania. Odwołanie się do Tabeli Kursów Walut Obcych, bez wskazania o jaką konkretnie Tabelę Kursów Walut Obcych chodzi, tj. z jakiej godziny (w przypadku, gdy danego dnia publikowanych było więcej niż jedna tabela), dla jakich transakcji (gotówkowych czy bezgotówkowych), czyniło to postanowienie niejednoznaczny. Co więcej, wątpliwości tych nie wyjaśniała treść brzmiącego tożsamo w tym zakresie Regulaminu.

Nawet, gdyby Sąd uznał, że żadne z analizowanych postanowień umów, w rozumieniu art. 385¹ k.c., nie odnosiło się do głównych świadczeń stron, to zasadnym byłoby dokonanie ich oceny pod względem abuzywności.

Dokonując analizy wskazanych wyżej postanowień umownych Sąd w pierwszej kolejności zbadął, czy nie kształtują one praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Nie sposób w tym miejscu nie odnieść się do wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt XVII AmC 426/09 oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie o sygn. akt VI ACa 420/11, w którym Sąd uznał za niedozwolone i zakazał wykorzystywania Bankowi w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści:

1. Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy,

2. W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

W ocenie Sądu, dla rozpoznania niniejszej sprawy rozstrzygnięcia wydane w tej sprawie nie miały jednak charakteru prejudycjalnego i nie zwalniały Sądu od konieczności dokonania analizy postanowień konkretnych umów łączących strony procesu. Sąd podziela w tym względzie stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 roku (II CSK 708/12, LEX nr 1385871), zgodnie z którym kontrola postanowienia konkretnej umowy nie odbywa się bowiem in abstracto i zawsze powinna uwzględniać także pozostałe postanowienia konkretnego wzorca umowy, jak i okoliczności towarzyszące zawarciu danej konkretnej umowy. Abstrakcyjna kontrola wzorca nie jest równoznaczna z generalnym wyłączeniem danej klauzuli z obrotu, w tym w szczególności w odniesieniu do postanowień stosowanych przez innego przedsiębiorcę w innym wzorcu umowy.

W tym stanie rzeczy ocenie podlegały okoliczności towarzyszące zawarciu umowy kredytu z wykorzystaniem wzorca umownego uznanego następnie za niedozwolony, w kontekście tego, czy zakwestionowane przez powodów postanowienia umowne kształtowały jej prawa i obowiązki, jako konsumentów, w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający ich interesy.

Pod podjęciem „dobre obyczaje” należy rozumieć reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można także uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności - a więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. Przykładowo, sprzeczne z dobrymi obyczajami będą zatem działania wykorzystujące niewiedzę, naiwność czy też brak doświadczenia konsumenta, naruszające zasadę równorzędności stron umowy, zmierzające do dezinformacji i wywołujące u niego błędne przekonanie - chodzi zatem o działania określane jako nieuczciwe, nierzetelne i odbiegające na niekorzyść konsumenta od przyjętych standardów postępowania.

Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko - nie tylko jako interes ekonomiczny, bowiem mogą tu wejść w grę aspekty takie jak: jego zbędnie tracony czas, dezorganizacja toku życia, przykrość, zawód itp. Naruszenie interesów konsumenta, które jest wynikiem niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję wynikających z umowy praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2015 roku, I CSK 945/14, LEX nr 1927753; z dnia 29 sierpnia 2013 roku, I CSK 660/12, LEX nr 1408133).

W ocenie Sądu postanowienia umów przewidujące stosowanie kursów wyznaczanych przez Bank - tak przy wykonywaniu mechanizmu indeksacji kredytu, jak również przy jego spłacie, było niczym innym jak przypisaniem Bankowi uprawnienia do jednostronnego kształtowania wysokości świadczeń powodów. Dotyczyło to określenia wysokości zobowiązania Kredytobiorców w walucie frank szwajcarski, do jakiej spłaty jest zgodnie z postanowieniami umowy zobowiązany, jak i wysokości spłaty rat dokonywanych przez Kredytobiorców w walucie PLN wyrażonych w harmonogramie spłat w CHF. W ocenie Sądu, ww. postanowienia nie tylko kreowały po stronie Banku pełną dowolność w ustalaniu kursów waluty, ale jednocześnie pozbawiały powodów możliwości dokonania weryfikacji prawidłowości zastosowanego sposobu ustalenia tych kursów. Powodowie nie była w stanie ustalić, jak będzie się kształtowała kwota należnego do spłaty kredytu, a wyrażonego w CHF oraz wysokości poszczególnych rat kredytowych. Zagwarantowana przez Bank w umowie o kredyt hipoteczny możliwość arbitralnego ustalenia wymiaru tych obowiązków w sferze wyłącznych, nieweryfikowalnych decyzji pozostających do dyspozycji Banku stanowi postawę uznania przez Sąd analizowanych postanowień jako kształtujących obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Należy przez nie rozumieć ukształtowanie stosunku umownego w sposób klarowny, jasny i weryfikowalny dla konsumenta. Co więcej, zdaniem Sądu, postanowienia te w sposób rażący naruszały interesy powodki. Chociażby postanowienie pozwalające ukształtować kurs waluty CHF całkowicie dowolnie przez Bank, a który to kurs stanowił następnie podstawę określenia zobowiązania, co wskazywało na nieuzasadnioną dysproporcję uprawnień Banku w stosunku do konsumenta, a zarazem oznaczało niekorzystne ukształtowanie jego pozycji

ekonomicznej (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 roku, IV CSK 285/16, LEX nr 2308321). Niemożliwe do zweryfikowania określenie sposobu ustalania kursów wymiany walut jest zaś dodatkowym, ukrytym wynagrodzeniem Banku, które może mieć dla kontrahenta niebagatelne znaczenie, a którego wysokość jest przez Bank określana w sposób dowolny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 roku, III CSK 159/17, LEX nr 2642144).

Dokonując oceny postanowień umowy kredytu przez pryzmat art. 385¹ § 1 - 3 k.c., Sąd uznał za abuzywne postanowienia umów kredytu zawarte w:

- § 2 ust. 2 o treści: „Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysyła do kredytobiorcy pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo – odsetkowej,

- § 7 ust. 1 o treści: „Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.,

- § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu: „W przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

Ocena analizowanych klauzul, jako abuzywnych, wynika również z tego, że Bank, przy zawieraniu umowy nie dopełnił obowiązków informacyjnych, albowiem konsumenci nie byli w sposób jednoznaczny i czytelny poinformowani o wszelkich kosztach, jakie będzie musiał ponieść z tytułu zaciągniętego kredytu. Co więcej, poza ich kontrolą pozostawało także uprawnienie Banku do jednostronnego ustalania stosowanych kursów, które wpływały na wysokość środków pozostawionych do dyspozycji kredytobiorcy, czym wypełniono dyspozycję przepisu art. 385³ pkt 19 k.c. Zapisy analizowanej umowy kredytowej prowadziły do naruszenia ekonomicznych interesów konsumenta poprzez umożliwienie drugiej, silniejszej i profesjonalnej stronie umowy wpływania na treść stosunku zobowiązaniowego, w toku jego wykonywania. Niewątpliwym zatem jest, że doszło do rażącej dysproporcji praw i obowiązków konsumenta w stosunku obligacyjnym (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 823/04, Biuletyn SN 2006, nr 2, s. 86).

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że na etapie zawierania umowy zarówno pracownik (...), jak i pracownicy Banku nie przekazali powodowi informacji co do sposobu tworzenia tabel kursowych banku, które znajdowały zastosowanie do łączącej strony umowy. Przewidziany w umowie mechanizm ustalania kursu waluty w istocie w sposób rażąco naruszał interes konsumenta, narażając go na brak bezpieczeństwa i możliwości przewidzenia skutków umów w konfrontacji z działaniami podejmowanymi w tym zakresie przez Bank. Takie postanowienia należało uznać za nieuczciwe, a także rażąco naruszające równowagę stron umowy na korzyść silniejszej strony umowy (Banku), która może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości.

Możliwość dokonania przez powodów spłaty kredytu bezpośrednio w CHF i uniknięcia zastosowania przeliczenia świadczenia pieniężnego według tabel kursowych Banku wymagała od powodów podjęcia aktów staranności związanych z zakupem waluty, których pozwani nie chcieli podejmować.

Godzi się zauważyć, że posłużenie się kursem kupna do przeliczenia wypłaconego kredytu w PLN dla wyliczenia zobowiązania kredytobiorcy w CHF, a zatem kursem niższym od kursu sprzedaży o spread ustalany arbitralnie przez Bank, doszło do ustalenia zobowiązania w wysokości wyższej, niż siła nabywcza, jaką przedstawiała kwota

kreduytu wyplacona mu przez Bank w zlotych polskich. Zastosowany w umowie kredytu mechanizm indeksacji nie zostal powodom w ogole wyjasniony; klienci nie zostali takze w sposob jasny poinformowani o wplywie wzrostu kursu franka szwajcarskiego w stosunku do polskiego zlotego na wysokec salda kredytu oraz w jaki sposob moga sie przed zwiqzanym z tym ryzykiem zabezpieczyc. Co wiecej, jak wynikało z zeznań swiadków - pracowników Banku, w ofercie Banku brak było instrumentów, które pozwalalyby na zabezpieczenie sie przed takim ryzykiem. Poprzez zastosowanie kursu kupna w mechanizmie indeksacji, pozwany przerzucal na Kredytobiorców koszty swojego zabezpieczenia przed ryzykiem kursowym, i to w zdecydowanie wyzszej wysokeci, co stanowilo zródło dodatkowego dochodu Banku. Nadto, pozwany Bank kupowal franki na rynku międzybankowym nie po to, aby wykonać swoje zobowiazanie z analizowanych umów kredytu, ale po to, by zabezpieczyc swoje ryzyko walutowe. Ukształtowanie niejednoznaczego mechanizmu indeksacji, będącego zródłem dodatkowego dochodu po stronie pozwanego Banku, przy braku zabezpieczenia konsumenta, decydowalo o uznaniu postanowienia za sprzeczne z dobrymi obyczajami i razaco naruszajace interesy slabszej strony umowy. W ocenie Sądu celem klauzuli indeksacyjnej nie powinno być przysparzanie dochodów jednej ze stron umowy i dodatkowy koszt dla slabszej strony umowy – Kredytobiorcy, tym bardziej, że z przedstawionych przez pozwanego dowodów nie wynikało, by zawierane umowy kredytowe generowaly po stronie Banku jakiegokolwiek koszty oraz aby odpowiadalo im jakiegokolwiek świadczenie Banku. Wprowadzajace ten mechanizm postanowienia umów byly zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami i razaco naruszaly interesy konsumenta, który nie mial uprzedniej mozliwosci oceny własnej sytuacji, w tym wysokeci rat kredytu i w przedmiocie tym pozostawal zdany wyłacznie na dowolne w tym zakresie decyzje Banku.

Twierdzenie pozwanego, że powodowie z powodu zastosowania analizowanych klauzul powodowie nie zostali ekonomicznie pokrzywdzeni, a zatem postanowienia te nie naruszaja razaco ich interesów, bowiem w przypadku kredytu w PLN, oprocentowanie oparte o WIBOR było wyzsze, było nieuprawnione. Nie sposób bowiem zaprzeczyc, że w przypadku ostatniego z kredytów wyeliminowaniu podlegalo ryzyko walutowe, a z wyliczeń biegłego sądowego ds. rachunkowosci R. D. wynika, że gdyby Kredytobiorcy, zawarli umowę kredytu w PLN, oprocentowanego Wiborem 3M, do dnia wniesienia pozwu niedopłata wynosilaby 4 557 zł /opinia biegłego – k. 718 akt/, co wyklucza zasadność stanowiska o ekonomicznym uprzywilejowaniu konsumentów.

Oceniajac konsekwencje stwierdzonej abuzywnosci postanowien umowy kredytowej Sąd mial na wzgledzie, że w myśl art. 385⁽¹⁾ § 1 zdanie pierwsze k.c., postanowienie niedozwolone nie wiaze konsumenta, a zatem nie wywoluje skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, co tez Sąd ma obowiazek wziac pod uwage z urzedu (zob. wyrok Sądu Najwyzszego z dnia 30 maja 2014 roku, III CSK 204/13, LEX nr 1466608 oraz wyrok Trybunal Sprawiedliwosci UE z dnia 20 wrzesnia 2018 roku, C-51/17, (...),(...) przeciwko T. I. i E. K.) chyba, że konsument nastepczo udzieli „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na to postanowienie i w ten sposob jednostronnie przywróci mu skutecznosc (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyzszego z dnia 20 czerwca 2018 roku, III CZP 29/17).

Zdaniem Sądu, nalezalo miec na wzgledzie, że przy ocenie skutków uznania poszczególnych postanowien umownych za niedozwolone, w relacji konsumenta z przedsiębiorcą istotną rolę odgrywa element odstraszejacy i prewencyjny.

Z orzecznictwa TSUE wynika wprost, że sądy krajowe zobowiazane są wyłacznie do niestosowania klauzuli abuzywnej, zaś jej treści nie wolno im przekształcac tak, aby kształtowac ją w sposob nienaruszajacy interesu konsumenta – dzialanie takie oslabialoby oddziaływanie prewencyjne sankcji. Umowa powinna „w zasadzie nadal obowiazywac, bez jakiegokolwiek zmiany innej niz wynikajaca z uchylenia nieuczciwych warunków, o ile dalsze jej obowiazywanie jest prawnie mozliwe, zgodnie z zasadami prawa wewnetrznego” /tak: Trybunal Sprawiedliwosci Unii Europejskiej w wyroku z dnia 14 czerwca 2012 roku w sprawie C-618/10, (...) SA przeciwko J. C. (2), ZOTSiS 2012/6/I-349, pkt 66 - 69; z dnia 30 maja 2013 roku w sprawie (...), pkt 57, 60; z dnia 21 stycznia 2015 roku w polaczonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, (...) i (...), ZOTSiS 2015/1/I-21, pkt 28; z dnia 26 stycznia 2017 roku w sprawie C-421/14, (...) SA przeciwko J. G., (...):EU:C:2017:60, pkt 71; z dnia 21 kwietnia 2016 roku w sprawie C-377/14, E. R., H. R. przeciwko (...), ECLI:EU:C:2016:283, pkt 97/. Z przywołanych orzeczeń wynika, że Trybunal wyklucza nie tylko tzw. redukcję utrzymujaca skutecznosc postanowienia abuzywnego, ale i wyłacza mozliwosc uzupełniania luk w umowie, powstałych po wyeliminowaniu takiego postanowienia.

Sankcje przewidziane za naruszenie praw konsumenta muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające /tak: Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 03 maja 2005 roku w sprawach połączonych C-387/02, C-391/02 i C-403/02 (...), Zb.Orz. s. I-3565, pkt 64, 65, a także z dnia 26 września 2013 roku w sprawie C-418/11 (...), pkt 50/. W wyroku z dnia 14 czerwca 2012 roku /C-618/10, (...) S.A. przeciwko J. C. (2), Legalis Nr 483548/, Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że w świetle art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta - nie są one jednak uprawnione do zmiany jego treści.

W ocenie Sądu utrzymanie stosunku prawnego bez postanowień uznanych za bezskuteczne nie było możliwe w odniesieniu do umowy kredytu zawartej pomiędzy stronami. Utrzymanie w mocy postanowień umowy bez mechanizmu indeksacji byłyby sprzeczne z naturą stosunku kredytu indeksowanego, zaś strony nie przewidziały mechanizmu, który pozwałaby na jego utrzymanie. Ponadto pozwany konsekwentnie wskazywał, że zastosowanie do kredytu złotowego stawki LIBOR jest ekonomicznie niedopuszczalne, a bez postanowienia dotyczącego mechanizmu indeksacji, nie doszłoby do zawarcia umowy na warunkach wynikających z eliminacji niedozwolonej klauzuli.

W konsekwencji, zgodnie z art. 58 § 1 k.c., umowy takie należy uznać za nieważne. Sąd miał przede wszystkim na względzie, że bezskuteczność analizowanych postanowień umów prowadziłyby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale także pośrednio – do zaniku ryzyka kursowego, które bezpośrednio związane jest z indeksacją do waluty kwoty przedmiotowego kredytu. W konsekwencji bezskuteczności postanowień umownych przewidujących mechanizm indeksacji, kwota zobowiązania Banku, jak i Kredytobiorców byłaby wyrażona w walucie PLN, przy jednoczesnym pozostawieniu oprocentowania opartego o właściwą stawkę LIBOR 3M CHF - jak wynikało z postanowień Regulaminu do kredytów w walucie frank szwajcarski. Podkreślić należy, że eliminacja uznanej za bezskuteczną klauzuli umownej nie może prowadzić do zmiany charakteru stosunku prawnego łączącego strony, tj. granicą, której przekroczenie uzasadnia interwencję sądu i jest ukształtowaniem umowy sprzecznym z naturą stosunku (art. 353⁽¹⁾ k.c.) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2015 roku, II CSK 768/14, M.Pr.Bank. 2016/3/54, LEX nr 1751865, podobnie: Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku w sprawie C#118/17i C-260/18).

Powodowie domagając się ustalenia nieważności umowy nie wnosili o zasądzenie kwoty objętej żądaniem pozwu, która opiewała na kwotę różnicy sumy zapłaconej przez nich tytułem należności wynikającej z umowy od której odjęto kwotę należną Bankowi, po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych, przewidujących mechanizm indeksacji (w więc należnych przy przyjęciu, że kwota kredytu w PLN była wyłącznie oprocentowana stawką LIBOR i stawka ta znajdowała zastosowanie do ustalenia wysokości należnych rat).

Jak wynika z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta, a wynikające z unieważnienia całości umowy (por. cyt. wyżej wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 roku, (...) i (...), C#26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących bądź też możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu. Z drugiej zaś strony, dla celów tej oceny decydująca jest wyrażona przez konsumenta w tym względzie wola (takie stanowisko wynika z wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 03 października 2019 roku, C-260/18 D. przeciwko (...), por. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2020 r., III CZP 87/19).

Oceniając, że postanowienia analizowanych umów, które odnoszą się do mechanizmu indeksacji, dotyczyły głównego przedmiotu umowy i miały bezpośredni wpływ na ukształtowanie głównego świadczenia stron, tj. zobowiązania Kredytobiorców Sąd wziął pod uwagę to, że usunięcie postanowienia określającego główne świadczenia stron, podobnie jak postanowienia określającego niektóre z essentialia negotii umowy prowadzi w istocie do nieważności umowy jako całości. W prawie polskim nie istniały bowiem w dacie zawarcia umowy o kredyt hipoteczny, takie normy dyspozytywne, które pozwałaby na zastąpienie abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami. Z tego też względu za niedopuszczalne należało w tym zakresie uznać z urzędu zastępowanie przez Sąd niedozwolonego postanowienia umownego innym mechanizmem wyliczenia kwoty kredytu. Nie było także

podstaw do zastosowania kursu kupna waluty, czy też średniego kursu stosowanego przez NBP. Taka możliwość nie została przewidziana przez strony umowy, a z ustalonych zwyczajów, obowiązujących w tego rodzaju stosunkach prawnych, nie sposób jest zastosować innych mierników kursu waluty dla określenia kwoty kredytu, jak również dla pozostałych postanowień analizowanych w niniejszej sprawie.

Treść przepisu art. 358 k.c., w kształcie regulującym możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej w przypadku, w którym przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej i określającym wartość waluty obcej według kursu średniego NBP, weszła w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 roku, na mocy nowelizacji Kodeksu cywilnego z dnia 23 października 2008 roku (Dz.U. Nr 228, poz.1506). Tym samym, przepis ten nie może być miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy zawartej między stronami. Co więcej, ww. przepis dotyczył zobowiązań wyrażonych w walucie obcej i sposobu ich przeliczenia na walutę polską. Zawarta pomiędzy stronami umowa o kredyt hipoteczny dla określenia wysokości – przeliczenia kwoty kredytu wyrażonej w walucie polskiej – za pomocą klauzuli indeksacyjnej przewidywała mechanizm przeliczenia na CHF.

Możliwość stosowania przepisu dyspozytywnego, wprowadzonego do porządku prawnego po zawarciu spornych umów, została zanegowana w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 26 marca 2019 roku, w sprawie C-70/17. Trybunał dopuścił wprawdzie możliwość zaradzenia nieważności warunku, poprzez zastąpienie go przepisem, na którym został on oparty. W przypadku usunięcia warunku o nieuczciwym charakterze i stwierdzenia, że nieważność całej umowy naraża konsumentów na szczególnie niekorzystne konsekwencje, umowy kredytu hipotecznego nie mogą dalej obowiązywać.

W niniejszej sprawie stwierdzenie nieważności w okolicznościach przedmiotowej sprawy było zgodne z żądaniem powodów, z zeznań których wynikało, że konsekwencje zastosowania takiej sankcji są jej znane.

Sąd wykluczył również posłużenie się w tym zakresie innymi przepisami prawa, regulującymi swoisty stosunek prawny – w tym prawa wekslowego. Nie istnieją bowiem jakiegokolwiek ustalone zwyczaje, które na zasadzie art. 56 k.c. umożliwiałyby posiłkowanie się kursem wynikającym z ustawy Prawo wekslowe, jak również zastąpienie postanowień odnoszących się do kursu waluty byłoby możliwe poprzez „kurs rynkowy”, ustalony w oparciu o opinię biegłego.

Z uwagi na powyższe, należało podzielić stanowisko zaprezentowane w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03 października 2019 roku, C-260/18, że artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie wypełnieniu w umowie luk, spowodowanych usunięciem znajdujących się w niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, które przewidywały, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są w szczególności uzupełniane przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, a które - jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę - nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie.

Mając na uwadze powyższe Sąd, na podstawie art. 189 k.p.c., uwzględnił żądanie ewentualne co do ustalenia nieważności umowy o kredyt hipoteczny Nr (...), zawartej w dniu 29 listopada 2006 r.

Podkreślić należy, że powództwo o ustalenie może być wniesione w każdym czasie, gdyż żąda się w nim ustalenia prawa lub stosunku prawnego według stanu istniejącego w chwili wyrokowania - art. 316 § 1 k.p.c. Powództwo o ustalenie nieważności umowy przysługuje wtedy gdy strona powodowa wykaże swój interes prawny, niezależnie od tego, czy są wystarczające podstawy materialnoprawne do uwzględnienia tego powództwa, jednakże jego uwzględnienie jest już zależne od wyniku przeprowadzonego postępowania sądowego, że wystąpiły przesłanki materialnoprawne, na których opierało się powództwo (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 473/11, LEX nr 1170228).

W niniejszej sprawie interes prawny w ustaleniu stosunku prawnego lub prawa niewątpliwie występuje, albowiem istnieje niepewność co do obowiązywania umowy pomiędzy stronami. W orzecznictwie przyjmuje się, że o prawnym charakterze interesu, czyli o potrzebie wszczęcia oznaczonego postępowania i uzyskania oznaczonej treści orzeczenia decyduje, istniejąca obiektywnie, potrzeba ochrony sfery prawnej powoda. Tak pojmowany interes prawny występuje

także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, gdy określona sytuacja zagraża naruszeniem uprawnień przysługujących powodowi bądź też stwarza wątpliwość, co do ich istnienia czy realnej możliwości realizacji. Sąd Najwyższy podkreślał także, że uzależnienie powództwa o ustalenie od interesu prawnego trzeba oceniać elastycznie, z uwzględnieniem konkretnych okoliczności danej sprawy i celowościowej jego wykładni, i wreszcie tego, czy w drodze innego powództwa strona może uzyskać ochronę swoich praw. Pojęcie interesu prawnego powinno być zatem interpretowane z uwzględnieniem oceny, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości w tym zakresie i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, a więc czy definitywnie zakończy istniejący spór ewentualnie, czy zapobiegnie takiemu sporowi w przyszłości (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2012 r., I CSK 325/11, LEX nr 1171285). Udzielenie ochrony przez sąd następuje zawsze ze względu na istniejącą potrzebę uzyskania poprawy w sytuacji prawnej, m.in. przez uzyskanie stanu klarowności i stabilności tej sytuacji. Obecnie w orzecznictwie przyjmuje się nawet, że jest możliwe istnienie roszczenia o ustalenie obok roszczenia o oświadczenie, nawet już wymagalnego. Szczególnie dotyczy to roszczeń o ustalenie właśnie nieważności czynności prawnej. Istnieje tu bowiem często potrzeba ustalenia, że - wbrew treści umowy - czynność jest nieważna.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podzielił wskazane stanowisko judykatury, uznając, że istnieje potrzeba ustalenia, czy umowa kredytu zawarta pomiędzy stronami jest ważna i orzekł, jak w pkt I sentencji, uwzględniając tym samym żądanie ewentualne, uznając, że żądanie główne o zasądzenie kwoty objętej żądaniem, po ustaleniu abuzywności klauzul indeksacyjnych, z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, na podstawie art. 410 § 2 k.c., było w świetle powyższych zważeń bezzasadne. Tym samym Sąd pominął wyliczenia dokonane w tym zakresie przez biegłego. Za bezprzedmiotowe zostały natomiast uznane zarzuty pozwanego co do przedawnienia roszczeń, jak i braku wzbogacenia powodów, jako że odnosiły się one do żądania pieniężnego.

W ocenie Sądu brak było podstaw do uznania, że żądanie pozwu jest sprzeczne z treścią art. 5 k.c., z uwagi na zawarcie w spornej umowie przez powoda klauzul niedozwolonych, rażąco sprzecznych z dobrymi obyczajami.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., statuującego zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów. Mając na uwadze to, że powodowie sformułowali żądanie główne o niższej wartości, które zostało w całości oddalone, od żądania ewentualnego, którym dochodzili stwierdzenia nieważności umowy kredytu w całości Sąd ustalił, że powodowie wygrali proces w 82% (w tym samym pozwana w tym zakresie proces przegrała), a procent ich przedrannej wynosił 18% (w tym samym zakresie pozwany proces wygrał). Na podstawie art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c., Sąd pozostawił szczegółowe wyliczenie kosztów referendarzowi sądowemu.

Mając na względzie wszystko powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędzia Ewa Jończyk

z. (...)